

*Ірина Володимирівна ЧЕРНЯК,
здобувач Київського національного
університету культури і мистецтв (Київ).*

НАУКОВІ ПРАЦІ О. С. СОКАЛЬСЬКОГО ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ ФОНДІВ І КАТАЛОГІВ (ДРУГА ПОЛОВИНА 50-Х - ПОЧАТОК 70-Х РР. ХХ СТ.)

У статті проаналізовано один із напрямів наукового доробку відомого українського бібліотекознавця О. С. Сокальського — питання організації бібліотечних фондів і каталогів, яким учений присвятив значну кількість своїх наукових та методичних праць зокрема кандидатську дисертацію, підручники та навчальні посібники, за якими навчалося не одне покоління майбутніх фахівців бібліотечної справи.

Ключові слова: О. С. Сокальський, бібліотекознавець, бібліотечні фонди, бібліотечні каталоги, стаття, навчальний посібник, підручник.

The article analyzes one of the directions of scientific works of the famous Ukrainian librarian O. S. Sokolsky — the questions of library collections and catalogs, which the scientist devoted a significant amount of his scientific and methodical works including his thesis, textbooks and manuals, which is trained several generations of future professionals of librarianship.

Keywords: O. S. Sokalsky, librarian, library collections, library catalogs, article, manual, textbook.

В статье проанализировано одно из направлений научного наследия известного украинского библиотековеда А. С. Сокальского — вопросы организации библиотечных фондов и каталогов, которым ученый посвятил значительное количество своих научных и методических работ, в частности, кандидатскую диссертацию, учебники и учебные пособия, по которым обучалось не одно поколение будущих специалистов библиотечного дела.

Ключевые слова: А. С. Сокальський, бібліотековед, бібліотечні фонди, бібліотечні каталоги, учебное пособие, учебник.

Новітня українська біографістика все частіше зосереджує увагу на постатях видатних вітчизняних діячів у галузі книгознавства, бібліотекознавства та бібліографії. Адже їхні долі як ніякі інші дають змогу простежити поступ ідей у сфері гуманітарного знання, розкривають інформаційне тло, на якому формувалася вітчизняна інтелігенція того чи іншого періоду. Не обійдена увагою й доля та доробок відомого українського бібліотекознавця, організатора бібліотечної освіти, педагога О. С. Сокальського, найбільш плідний період наукового зростання якого припав на другу половину 50-х – початок 70-х рр. минулого століття. Проте його бібліотекознавча діяльність все ще залишається поза увагою в сучасній спеціальній історіографії.

Основні віхи життя і творча діяльність, організаторський талант ученого висвітлювалися в низці статей [5; 16; 17], але його внесок у розвиток бібліотекознавства як науки, у визначання основних складових цієї галузі знань, а особливо — у питання організації бібліотечних фондів і каталогів залишилися поза увагою дослідників.

Здійснений аналіз наукових праць О. С. Сокальського [14, арк. 11–15], що представлені монографіями, підручниками, навчальними посібниками, статтями в періодичних виданнях, методичними розробками, виступами на конференціях, рукописами, патентами на винаходи тощо, дав нам змогу виявити основні напрями досліджень, над якими працював учений. Зокрема у частині праць розкриваються його погляди на бібліотекознавство як науку (у зазначений період це питання широко дискутувалося серед науковців). Низка статей, кандидатська дисертація, підручники та інші навчально-методичні видання О. С. Сокальського були присвячені проблемам організації бібліотечних фондів і каталогів. Новаторськими на той час були питання автоматизації та механізації бібліотечних процесів, патентні розробки, запропоновані бібліотекознавцем.

Питання комплектування бібліотечних фондів та організація каталогів широко обговорювалися в 60-і рр. ХХ ст. у вітчизняних фахових виданнях. Так, їм присвячені праці Є. П. Тамма [13], Н. І. Гуменюк [2], О. С. Клименка [3], П. І. Чекаліна [15], Д. А. Курмок [4], М. П. Васильченка [1] ті ін. Розглядалися зокрема питання вдосконалення фондів бібліотек, особливості їхнього комплектування різними видами літератури, укладання опису при централізованій каталогізації, організації єдиного алфавітного каталогу тощо. Серед цих праць значне місце посідають розвідки О. С. Сокаль-

ського. Навчаючись в аспірантурі Московського державного інституту культури (1951–1954 рр.), молодий науковець досліджував проблеми, пов'язані з науково-педагогічними основами вивчення питань організації бібліотечних фондів. Першу свою роботу у співавторстві з В. М. Туровим він написав у 1951 р. Це були методичні вказівки до вивчення курсу «Організація бібліотечних фондів і каталогів» [7] для студентів заочної форми навчання, написані українською мовою. Слід зауважити, що переважну більшість праць О. С. Сокальський видавав українською мовою (винятком є публікації в російськомовних фахових виданнях).

Перебуваючи на посаді начальника управління навчальними закладами Міністерства культури УРСР (1953–1964 рр.), О. С. Сокальський добре розумів значення навчальної літератури, зокрема методичних розробок. У наукових статтях він наголошував на їхній важливості. Учений активно працював над методичною літературою та залучав викладачів до її розробки.

Упродовж 1955–1957 рр. науковець підготував чотири випуски навчального посібника «Організація бібліотечних фондів і каталогів» для учнів заочної форми навчання культосвітніх технікумів загальним обсягом 396 сторінок [9; 10; 11; 12].

Питанням організації фондів і каталогів були присвячені його статті: «Наочність в організації фондів» (1956), «Основа роботи бібліотеки» (1964), «Книга должна найти читателя» (1964), «Зберігання й реставрація книжкового фонду» (1965), у яких досліджено процеси роботи з бібліотечним фондом, завдання їх комплектування, способи обробки літератури, особливості зберігання та реставрації фондів бібліотек.

Маючи значний багаж наукових праць, методичних розробок для опанування дисциплін, що вивчалися в культосвітніх технікумах, О. С. Сокальський у 1966 р. у Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка захистив кандидатську дисертацію на тему «Науково-педагогічні основи вивчення питань організації бібліотечних фондів». Метою дослідження дисертант визначив розробку принципів вивчення питань організації бібліотечних фондів у середніх спеціальних навчальних закладах, де здійснюється підготовка бібліотечних працівників [6].

Перший розділ роботи, у якій розкривалися питання організації бібліотечних фондів і каталогів, присвячений історії розвитку бібліотечної освіти в Україні та становленню навчальної дисципліни. Зважаючи на недоступність для дослідження документів часів Української революції 1917–1921 рр. і неможливість об'єктивного висвітлення окремих періодів історії, витоки бібліотечної освіти в

Україні автор пов'язує лише з діяльністю бібліотечних технікумів, які почали утворюватися в 1929 р., та Харківським інститутом народної освіти, де в 1925 р. почав функціонувати факультет політичної освіти, а в 1927 р. були організовані шкільно-курсове та бібліотечне відділення [6, с. 6]. О. С. Сокальський наводить статистичні показники щодо відкриття технікумів і кількості підготовлених у них і в реорганізованому Харківському бібліотечному інституті фахівців [6, с. 7–8].

Досліджуючи історичні етапи розвитку бібліотечної освіти, автор аналізує зміст навчальних планів і програм, наголошуючи на тих дисциплінах, у межах яких висвітлювалися теми, пов'язані з організацією бібліотечних фондів і каталогів. О. С. Сокальський доводить, що курс, пов'язаний із організацією бібліотечних фондів і каталогів, сформувався в 1937 р. [6, с. 8]. 1951 р. було встановлено коло питань для вивчення, в ньому визначено його місце в системі підготовки бібліотекарів, а в 1958 р. цей курс отримав назву «Організація бібліотечних фондів і каталогів» [6, с. 9].

У другому розділі дисертант розкриває зміст і особливості вивчення питань організації бібліотечних фондів, визначає предмет і завдання курсу, його специфіку, форми організації навчального процесу. У відповідності до пануючої на той час ідеології О. С. Сокальський доводить, що «Організація бібліотечних фондів і каталогів» є теоретичною, ідеологічною та водночас прикладною дисципліною [6, с. 10]. Дослідник пропонував будувати виклад матеріалу на історичній основі, наголошуючи, що історичні екскурси допоможуть учням детальніше уявити сутність і значення кожного процесу.

У цьому ж розділі автор детально аналізує форми навчально-виховної роботи в училищах, а саме різновиди уроків, практичних занять, наголошує на важливості самостійної роботи та контролю знань учнів. Ті нововведення, які було запроваджено О. С. Сокальським у 60-і р. ХХ ст., активно використовуються в навчальному процесі сьогодення.

У третьому розділі автор деталізує вивчення окремих тем курсу, зокрема значення організації бібліотечних фондів і каталогів, видавниче оформлення книг, облік бібліотечних фондів, бібліотечні каталоги, опис творів друку, алфавітний каталог, класифікацію творів друку. Розглядаються також питання розташування, збереження бібліотечних фондів, організації систематичного каталогу тощо.

Розроблені в дисертації засади організації бібліотечних фондів і каталогів мали значне теоретичне і практичне значення для подальшого розвитку основних розділів бібліотекознавства, удосконалення навчального процесу як в училищах культури, так і в інститутах та

університетах. І на сьогодні методичні вказівки до викладання окремих тем курсу є актуальними, не втрачають своєї новизни.

Як організатор бібліотечної освіти О. С. Сокальський активно співпрацював із викладачами Харківського державного інституту культури, у якому в 1936–1941 рр. здобував вищу освіту.

Завдяки спільним поглядам на основні напрями бібліотечної роботи та проблеми бібліотечної справи колеги-однодумці О. С. Сокальський, Є. П. Тамм і В. М. Туров у 1966 рр. підготували колективне видання під назвою «Бібліотечні фонди і каталоги». Цей навчальний посібник є унікальним, у ньому вперше детально й послідовно висвітлено питання комплектування бібліотечних фондів і організацію каталогів, а також подано програмний матеріал розрахований на учнів культосвітніх училищ бібліотечних відділів. Зміст посібника складається зі вступу, двадцяти двох розділів та короткого словника термінів. Його загальний обсяг становить 325 сторінок.

Є. П. Тамм уклав вступну частину та 6 розділів посібника, у яких він розкриває теми, пов'язані з класифікацією літератури за окремими галузями знань, із загальною систематизацією картотек, журнальних і газетних статей, із принципами, методикою та організацією комплектування бібліотечних фондів, джерелами книгопостачання масових бібліотек. У розділі, де розкривається тема класифікації літератури, Є. П. Тамм обґрунтовує загальні та спеціальні прийоми і правила, які, на його думку, складають методику класифікації творів друку [8, с. 103]. В одному із розділів навчального посібника вчений наголошує на значенні та ролі картотек у бібліотечній роботі. Він вважає загальну картотеку важливим джерелом довідково-бібліографічної роботи, «адже при складанні довідок, пам'яток, при доборі матеріалів для бібліографічних оглядів звертаються першочергово до картотеки журнальних і газетних статей, так як саме в періодичній пресі, а не в книгах, висвітлюється нове в тій чи іншій галузі знань» [8, с. 170].

У семи розділах, які підготував В. М. Туров, розкриваються питання видавничого оформлення книги, організації бібліотечних каталогів, опису творів друку, укладання алфавітного та предметного каталогу, організації каталогів у бібліотеках для дітей і зберігання бібліотечних фондів [8, с. 17–22]. У кожному розділі дослідник розкриває основні поняття тієї чи іншої проблеми, детально розглядає поставлені завдання. Досить змістовно подає він інформацію також про загальні положення опису творів друку, де виділяє види основного опису, вміщує ілюстрації [8, с. 36], у яких представлені схеми розташування елементів основного опису під назвою [8, с. 44], довільної картки [8, с. 52], зведеного опису багатотомного видання [8,

с. 56], опису нот [8, с. 67], аналітичного опису статті, газет, журналів [8, с. 64]. Автор вказує на практичне використання алфавітного каталогу, при цьому не менш важливим, на його думку, є систематичний каталог, який виконує функцію одного з основних довідкових апаратів бібліотеки [8, с. 154]. Розкриваючи роль і значення бібліотечних каталогів, В. М. Туров детально характеризує їх у бібліотеках для дітей, наголошуючи на їхніх особливостях і специфіці укладання для учнів початкових, середніх і старших класів. Досить цікавим і пізнавальним є матеріал одного з розділів, у якому увазі читача представлено ілюстрацію машинної перфорованої картки та різновиди перфокарт і перфорованих стрічок [8, с. 187]. Особливу увагу автор приділив питанням зберігання бібліотечних фондів. На думку вченого, умови зберігання фондів є чи не найголовнішою проблемою, яка постає час від часу в бібліотеках [8, с. 289]. На позитивну оцінку заслуговує також короткий словник термінів, укладачем якого є В. М. Туров.

Питання бібліотечно-бібліографічної класифікації та методики її проведення, організації систематичного каталогу, бібліотечної обробки документів, розміщення та перевірки бібліотечних фондів, мінімуму каталогів у бібліотеці та догляду за ними, централізованої каталогізації розкриває в наступних шести розділах посібника О. С. Сокальський.

Матеріали відрізняються обґрунтуванням статистичних показників щодо зростання кількості бібліотечних фондів у таких країнах як Франція, Німеччина, США. Автор доводить, що наявність великих фондів вимагає чіткої систематизації. Окрім того він наводить різні системи класифікацій. Значну увагу вчений приділяє історії питання, детально розглядає етапи розвитку міжнародної класифікації, яка починала створюватися наприкінці XIX ст., зупиняється на внеску дослідників у розвиток десяткової класифікації, називає імена кращих викладачів університетів та академій (Д. Дідро, Ж. д'Аламбер, Ф. Бекон та інш.). Систему бібліотечної класифікації він пов'язує з організацією систематичного каталогу та доводить, що саме завдяки йому найбільшою мірою можна показати та популяризувати фонд бібліотеки.

Наступне питання — це облік бібліотечних фондів. Воно доволі детально висвітлене для кращого розуміння учнями. Автор розкриває поняття сумарного та індивідуального обліку, окрему увагу приділяє обліку брошур, журналів і газет, стверджуючи, що їх реєстрацію потрібно робити систематично і своєчасно [8, с. 249].

Погляди О. С. Сокальського та В. М. Турова щодо мінімуму каталогів у бібліотеці та догляду за ними знайшли своє відображення

в одному з розділів посібника. Авторами було проаналізовано особливості системи організації каталогів у різних типах бібліотек. Дослідники доводять, що в технічних бібліотеках існує своя система каталогів, а в наукових установах, науково-дослідних інститутах можуть бути ще й інші системи каталогів. Проте для всіх бібліотек основними є алфавітний і систематичний каталоги [8, с. 192–193].

Щодо централізованої каталогізації, то, за твердженням авторів посібника, вона є засобом пропаганди книги, доведення до читачів інформації про нові видання. «Вона полегшує, прискорює і здешевлює створення бібліотечних каталогів і картотек, підвищує їх якість та безумовно сприяє єдності опису творів друку, класифікації, предметизації, комплектуванню та іншим процесам бібліотечно-бібліографічної роботи» [8, с. 197].

Навчальний посібник «Бібліотечні фонди і каталоги» (1966) мав широкий попит як серед студентів, котрі вивчали бібліотечні дисципліни, так і серед працівників бібліотек, для яких він був методичним інструментарієм у справі організації бібліотечних фондів і каталогів. Він мав велику популярність і в 1970 р. був перевиданий вдруге.

Позитивно оцінюючи навчальний посібник, слід зауважити, що з погляду сучасних дослідників він не позбавлений недоліків, зокрема в ньому не проставлений список використаної літератури загалом і за темами також, не подані методичні вказівки до самостійної роботи студентів. Проте ці зауваження не зменшують значення першого українського навчального посібника з дисципліни.

Підсумовуючи, маємо визнати, що праці українських бібліотекознавців другої половини 50-х – початку 70-х рр. минулого століття вплинули на подальший розвиток фондознавчих дисциплін, над якими нині плідно працюють вітчизняні науковці Н. Кушнарєнко, А. Соляник, Т. Булах, І. Коханова та інші. Водночас, аналіз на новітніх методологічних засадах доробку таких учених-практиків як О. С. Сокальський дає змогу розкрити шляхи формування, співвідношення живої традиції та ідеологічних впливів у поступі окремих галузей вітчизняного гуманітарного знання.

1. *Васильченко М. П.* Розвиток фондів дитячих бібліотек в Українській РСР (1919–1941) [Текст] / М. П. Васильченко. – 1972. – Вип. 13. – С. 88–94.
2. *Гуменюк Н. І.* Питання опису при централізованій каталогізації [Текст] / Н. І. Гуменюк // Бібліотекознавство і бібліографія. 36. статей. – 1964. – Вип. 1. – С. 87–95.

3. *Клименко О. С.* Організація планового комплектування бібліотек на селі [Текст] / О. С. Клименко // *Бібліотекознавство і бібліографія.* – 1967. – Вип. 4. – С. 85–96.
4. *Кумок Д. А.* Система каталогів і картотек обласних дитячих бібліотек України та деякі питання її подальшого розвитку [Текст] / Д. А. Кумок // *Бібліотекознавство і бібліографія.* – 1970. – Вип. 9. – С. 30–42.
5. *Новальська Т. В.* Вчений, організатор, педагог [Текст] / Т. В. Новальська // *Бібліотечна планета.* – 2009. – № 4. – С. 30–32.
6. *Сокальський О. С.* Научно-педагогические основы изучения вопросов организации библиотечных фондов: автореф. дис. ... канд. пед. наук [Текст] / Сокальський Олександр ; Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1966. – 15 с.
7. *Сокальський О. С.* Організація бібліотечних фондів і каталогів: Методичні вказівки для заочників [Текст] / О. С. Сокальський, В. М. Туров. – Харків : Книжкова палата УРСР. – 1951. – 96 с.
8. *Сокальський О. С.* Бібліотечні фонди і каталоги [Текст] : посібник для культ-освітніх училищ / О. С. Сокальський ; М-во культури Української РСР. – Харків : Редакційно видавничий відділ Книжкової палати УРСР, 1966. – 328 с.
9. *Сокальський О. С.* Організація бібліотечних фондів і каталогів. (На допомогу заочникам бібліотечних відділів технікумів підготовки культпросвітпрацівників) [Текст] / О. С. Сокальський, В. М. Туров. – Вип.1. – Київ, 1955. – 120 с.
10. *Сокальський О. С.* Організація бібліотечних фондів і каталогів. (На допомогу заочникам бібліотечних відділів технікумів підготовки культпросвітпрацівників) [Текст] / О. С. Сокальський, В. М. Туров. – Вип. 2. – Київ, 1956. – 96 с.
11. *Сокальський О. С.* Організація бібліотечних фондів і каталогів. (На допомогу заочникам бібліотечних відділів технікумів підготовки культпросвітпрацівників) [Текст] / О. С. Сокальський, В. М. Туров. – Вип. 3. – Київ, 1957. – 96 с.
12. *Сокальський О. С.* Організація бібліотечних фондів і каталогів. (На допомогу заочникам бібліотечних відділів технікумів підготовки культпросвітпрацівників) [Текст] / О. С. Сокальський, В. М. Туров. – Вип.4. – Київ, 1958. – 84 с.
13. *Тамм Є. П.* Про комплектування масових бібліотек періодичними виданнями [Текст] / Є. П. Тамм // *Бібліотекознавство та бібліографія.* Зб. статей. – 1964. – Вип. 1. – С. 44–52.
14. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 5236, Особова справа Сокальського О. С. № 46715. – Оп. 1. – Спр. 26347. – Арк. 2–9.

15. Чекалін П. І. Питання організації єдиного алфавітного каталога книг українською і російською мовами в бібліотеках України [Текст] / П. І. Чекалін // Бібліотекознавство та бібліографія. – 1971. – Вип. 11. – С. 31–37.
16. Черняк І. В. Недруковані архівні матеріали про діяльність О. Сокальського як організатора закладів освіти галузі культури і мистецтва в Україні (50-ті – 60- ті роки ХХ ст.) [Текст] / І. В. Черняк // Вісник книжкової палати. – 2014. – Вип. 12. – С. 32–33.
17. Черняк І. В. Основні віхи життя та творчості бібліотекознавця професора О. С. Сокальського [Текст] / І. В. Черняк // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2015. – № 1. – С. 65–69.

REFERENCES

1. Vasil'chenko, M. P. (1972). *Rozvytok fondiv dytyachykh bibliotek v Ukrayins'kij RSR (1919–1941)* [The Development of funds children's libraries in the Ukrainian SSR (1919–1941)]. In *Bibliotekoznavstvo i bibliohrafiya* [Library and Bibliography]. (Vol. 13, p. 8–94). [in Ukrainian].
2. Gumenyuk, N. I. (1964). *Pytannya opysu pry tseentralizovaniy katalohizatsiyi* [The Question of description at centralized cataloging]. In *Bibliotekoznavstvo i bibliohrafiya* [Library and bibliography]. (Vol. 1, pp. 87–95). [in Ukrainian].
3. Klimenko, A. S. (1967). *Orhanizatsiya planovoho komplektuvannya bibliotek na seli* [The organization of planned acquisition of libraries in the village] In *Bibliotekoznavstvo i bibliohrafiya* [Library and bibliography]. (Vol. 4, pp. 85–96). [in Ukrainian].
4. Kumok, D. A. (1970). *Systema katalohiv i kartotek oblasnykh dytyachykh bibliotek Ukrayiny ta deyaki pytannya yiyi podal'shoho rozvytku* [The system of directories and files Regional Children's Library of Ukraine and some issues of further development]. In *Bibliotekoznavstvo i bibliohrafiya* [Library and bibliography]. (Vol. 9, pp. 30–42). [in Ukrainian].
5. Novalska, T. V. (2009). *Vchenyy, orhanizator, pedahoh* [The scientist, organizer, teacher]. *Bibliotechna planeta* [Library planet], 4, 30–32. [in Ukrainian].
6. Sokalsky, O. (1966). *Nauchno-pedagogicheskie osnovyi izucheniya voprosov organizatsii bibliotechnyih fondov* [Scientific and Pedagogical Basics Study questional organization librarian Stock]. Ex-

- tended abstracts of PhD dissertation (Pedagogy science). Kyiv University, Kyiv. [in Russian].
7. Sokalsky, O. S. & Turov, V. M. (1951). *Orhanizatsiia biblioteknykh fondiv i katalogiv: Metodychni vказivky dlia zaochnykyv* [The organization of library collections and catalogs. Guidance for external students]. Kharkiv. [in Ukrainian].
 8. Sokalsky, O. (1966). *Bibliotekni fondy i katalogy: posibnyk dlia kult-osvitnikh uchylushch* [The Library funds and catalogs : a guide for schools and educational cult]. Kharkov. [in Ukrainian].
 9. Sokalsky, O. S. & Turov, V. M. (1955). *Orhanizatsiia biblioteknykh fondiv i katalogiv. (Na dopomohu zaochnyam biblioteknykh vid-diliv tekhnikumiv pidhotovky kultprosvitpratsivnykiv)* [The organization of library collections and catalogs. (To help external students of library technical training departments)]. (Vol. 1). Kyiv. [in Ukrainian].
 10. Sokalsky, O. S. & Turov, V. M. (1956). *Orhanizatsiia biblioteknykh fondiv i katalogiv. (Na dopomohu zaochnyam biblioteknykh vid-diliv tekhnikumiv pidhotovky kultprosvitpratsivnykiv)* [The organization of library collections and catalogs. (To help external students of library technical training departments)]. (Vol. 2). Kyiv. [in Ukrainian].
 11. Sokalsky, O. S. & Turov, V. M. (1957). *Orhanizatsiia biblioteknykh fondiv i katalogiv. (Na dopomohu zaochnyam biblioteknykh vid-diliv tekhnikumiv pidhotovky kultprosvitpratsivnykiv)* [The organization of library collections and catalogs. (To help external students of library technical training departments)]. (Vol. 3). Kyiv. [in Ukrainian].
 12. Sokalsky, O. S. & Turov, V. M. (1958). *Orhanizatsiia biblioteknykh fondiv i katalogiv. (Na dopomohu zaochnyam biblioteknykh vid-diliv tekhnikumiv pidhotovky kultprosvitpratsivnykiv)* [The organization of library collections and catalogs. (To help external students of library technical training departments)]. (Vol. 4). Kyiv. [in Ukrainian].
 13. Tamm, E. P. (1964). *Pro komplektuvannia masovykh bibliotek periodychnymy vydanniamy* [The completing public libraries periodicals]. In *Bibliotekoznavstvo i bibliohrafiya* [Library and bibliography]. (Vol. 1, pp. 44–52). [in Ukrainian].
 14. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy [Central State Archives of higher authorities and management of Ukraine], f. 5236, Osobova sprava Sokalskoho O. S. № 46715 [personal file Sokalsky A.S. № 46715], in. 1, f. 26, 347, p. 2–9.

15. Chekalin, P. I. (1971). *Pytannia orhanizatsii yedynoho alfavitnoho kataloha knyh ukrainskoiu i rosiiskoiu movamy v bibliotekakh Ukrainy* [The issue of the single alphabetical catalog of books in Ukrainian and Russian libraries in Ukraine]. In *Bibliotekoznavstvo i bibliohrafiya* [Library and bibliography]. (Vol 11, pp. 31–37). [in Ukrainian].
16. Chernyak, I. V. (2014). *Nedrukovani arkhivni materialy pro diialnist O.Sokalskoho yak orhanizatora zakladiv osvity haluzi kultury i mystetstva v Ukraini (50-ti – 60- ti roky XX st.)* [Nonprinting archival materials on the activities O.Sokalsky organizer of educational arts and culture in Ukraine (50 th – 60 years of the twentieth century)]. In *Visnyk knyzhkovoï palaty* [Herald Book Chamber]. (Vol. 12, pp. 32–33). [in Ukrainian].
17. Chernyak, I. V. (2015). *Osnovni vikhy zhyttia ta tvorchosti bibliotekoznavtsia profesora O.S.Sokalskoho* [Milestones in the life and work of Professor O. S. Sokalsky]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia* [Library. Documentation. Informolohiya], 1, 65–69. [in Ukrainian].

Удосконалення організації бібліотечних фондів і каталогів у наукових працях О. С. Сокальського (друга половина 50-х – початок 70-х рр. ХХ ст.).

Черняк І.В., здобувач Київського національного університету культури і мистецтв (Київ).

Українська біографістика = Biographistica ukrainica. – Київ, 2016. – Вип. 13. – С. 237–249.

Актуальність статті обумовлена тим, що проблеми комплектування бібліотечних фондів, якісна організація інформаційно-пошукового апарату завжди перебуває в центрі уваги як науковців, так і бібліотечних працівників.

Аналіз доробку вітчизняних бібліотекознавців минулого, інформація про їх творчу спадщину репрезентують нам сьогодні поступальний розвиток науки, її історію і значення в культурі. Мета статті — здійснити аналіз праць О. С. Сокальського, у яких розглядаються проблеми організації бібліотечних фондів і каталогів, та показати внесок ученого в розвиток однієї із складових бібліотекознавства.

Поставлена мета передбачає виконання таких завдань: здійснити аналіз перших публікацій щодо питань організації бібліотечних фондів; розкрити науково-педагогічні основи вивчення організації бібліотечних фондів у працях дослідника; проаналізувати співпрацю

О. С. Сокальського з викладачами Харківського державного інституту культури в аспекті укладання навчальних видань.

Ключові слова: О.С. Сокальський, бібліотекознавець, бібліотечні фонди, бібліотечні каталоги, стаття, навчальний посібник, підручник.

The improvement of library collections and catalogs in the scientific writings of O. S. Sokalsky (late 50's – early 70's. XX century).

Chernyak I. V., researcher of the Kyiv National University of Culture and Arts (Kyiv).

Ukrainian biographical = Biographistica ukrainica. – Kyiv, 2016. – Vol. 13. – P. 237–249.

The relevance of the article due to the fact that the problem of acquisition of library collections, quality information organization and search tools is always the center of attention as scholars and librarians.

Analysis of national heritage librarian in the past, about their artistic heritage represent us this progressive development of science, its history and importance in the culture. The purpose of the article — to analyze the works of O. Sokalsky, in which the problems of library collections and catalogs, and show a scientific contribution to the development of one of the components of the library.

The goal involves the following tasks: to analyze the first publications on issues of library collections; disclose scientific and pedagogical foundations for the study of library collections in the works of the researcher; analyze cooperation of O. S. Sokalsky teachers from the Kharkiv State Institute of Culture in terms of styling educational publications.

Keywords: O. S. Sokalsky, librarian, library collections, library catalogs, article, manual, textbook.

Усовершенствование организации библиотечных фондов и каталогов в научных трудах А. С. Сокальского (вторая половина 50-х – начало 70-х гг XX в.).

Черняк И. В., соискатель Киевского национального университета культуры и искусств (Киев).

Украинская биографистика = Biographistica ukrainica. – Киев, 2016. – Вып. 13. – С. 237–249.

Актуальность статьи обусловлена тем, что проблемы комплектации библиотечных фондов, качественная организация информационно-поискового аппарата всегда находится в центре внимания

как ученых, так и библиотечных работников. Анализ потенциала отечественных библиотековедов прошлого, информация об их творческом наследии, представляют нам сегодня поступательное развитие науки, ее историю и значение в культуре. Цель статьи — осуществить анализ трудов А. С. Сокальского, в которых рассматриваются проблемы организации библиотечных фондов и каталогов и показать вклад ученого в развитие одной из составляющих библиотековедения.

Поставленная цель предполагает выполнение следующих задач: осуществить анализ первых публикаций по вопросам организации библиотечных фондов; раскрыть научно-педагогические основы изучения вопросов организации библиотечных фондов в трудах исследователя; проанализировать сотрудничество А. С. Сокальского с преподавателями Харьковского государственного института культуры в аспекте создания учебной литературы.

Ключевые слова: А. С. Сокальский, библиотековед, библиотечные фонды, библиотечные каталоги, учебное пособие, учебник.